

15/108 Kevser Suresi

1. “Kevser” kelimesi, çoğunlukla cennette bir nehir veya bol hayır olarak anlaşılmıştır. Hatta bu ifadeyi; Kur’an’ı, peygamberliği ve İslam’ı da kapsayacak şekilde dünya ve ahiret nimetlerinin tamamını içerecek bir genellikte anlayanlar olmuştur (Taberî, *Camiu'l-Beyan; Buharî, Tefsir 108*). Fakat kelimenin mübalağalı çokluk anlamı, yorumu gerek bırakmayacak kadar açıktır (Maverdî, *en-Nüket; Sa’lebî, el-Keşf*). Dolayısıyla Kevser; âdeta, Hz. Âdem’den (as) son peygambere kadar akmakta olan din ve nübüvvet nehrinin (şeriat) bütün bereketiyle Hz. Muhammed’e (s) verildiğini dile getirmekte ve ümmetinin artacağına müjdesini vermektedir. “Salli ve Barik” dualarında hem Hz. İbrahim hem de Hz. Muhammed ümmetinin sürekliliğini ve bereketini istediğimiz gibi. Ona ‘ebter’ diyen müşrikler, kıyamete kadar ona selam gönderen bir ümmetin varlığına şahid olsalardı, herhâlde kabile nüfuslarının komikliğinden utanırlardı. Bundan sonra inen Tekâsür suresi tam da buna işaret etmektedir.

2. Namaz kılma emri ilk defa bu ayette geçmektedir. Ayetteki vurgu, İbrahimî geleneğin devamı olan namaz ve kurbanın putlar karşısında değil, aracısız bir şekilde Allah’ın huzurunda icra edilmesine yöneliktir. Âdiyat suresinde haccın cahiliye tortularından arındırılması özetlenirken, bu surede namaz ve kurbanın tevhidî niteliğine kavuşturulması vurgulanmaktadır (100/Âdiyât ve 107/Mâûn sureleri). Hanif inancının yanı sıra abdest, gusül, namaz, oruç, itikâf, hac ve kurban gibi ibadetler, nikâh, talak, iddet, ortaklık ve alışveriş tarzları, kısas, diyet, kasame vb. birtakım cezalar cahiliye döneminde biliniyor ve zaman zaman uygulanıyordu. Kur’an ve Hz. Peygamber bunları cahiliye tortularından arındırarak ıslah ediyordu. Örneğin namazın vakitleri, kaç rekât kılınacağı gibi şeklî nitelikleri Peygamber (s) tarafından ashaba öğretilmiştir. Burada kurban farz kılınmamakta, İbrahimî sünnetin tevhid ölçülerine uygun hale getirilmesi emredilmektedir. Kurban, gönüllü icra edilmesi gereken nafîle ya da sünnet bir ibadettir (Erul, *Sahabenin Sünnet Anlayışı*, s. 216, 241; 285-289). Ayrıca “venhar” kelimesi, bir sonraki ayetle irtibatlı düşünüldüğünde ‘Başını dik tut.’ şeklinde de yorumlanabilir. Ancak ayet içi bağlamı göz önünde bulundurarak kurbanı namazdan ayrı değerlendirmemek gerekir. İkisi birden Kevser armağanının şükürü olarak istenmektedir. Son ayetteki “ebter” değerlendirmesini ilk ayetteki Kevser vurgusuyla irtibatlandırmak daha isabetli görünmektedir.